

جمهوری اسلامی ایران

وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

معاونت صنایع دستی و هنرهای سنتی

دستورالعمل ایجاد

دبیرخانه شهرها و روستاهای ملی و جهانی صنایع دستی

ویرایش بهمن ماه ۱۳۹۹
دفتر منطقه غرب آسیا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دستورالعمل ایجاد دبیرخانه شهرها و روستاهای ملی و جهانی صنایع دستی

مقدمه:

در جهان امروز شهرها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و از وضعیت مصرف‌کنندگی در حال گذار به مرحله تولید و سرمایه‌سازی هستند. در این رهگذر، ثبت شهرها و همچنین روستاها در زمینه صنایع دستی گامی سترگ و جهشی بلند در راستای احیای فرهنگ و هنر سنتی و سبک زندگی اصیل ایرانی- اسلامی محسوب می‌شود.

با توجه به دسته‌بندی صورت گرفته از سوی نهادهای سازمان‌های بین‌المللی، مانند ثبت شهرهای خلاق از سوی سازمان بین‌المللی یونسکو برای توسعه بر پایه فرهنگ؛ یا ثبت شهرها و روستاهای جهانی صنایع دستی از سوی شورای جهانی صنایع دستی، این امر مشهود است که از طریق برخی شهرها و روستاها در بخش‌های تولید، بازرگانی و تجارت، ترویج و توسعه و برندسازی صنایع دستی، می‌توان به یک گفتمان جهانی رسید؛ و این در حالی است که کشور ایران به عنوان اولین کشور دارنده عنوان شهر/روستای صنایع دستی، و با توجه به تنوع جغرافیایی و صنایع دستی، می‌تواند نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در این گفتمان جهانی داشته باشد.

به منظور توسعه و ارتقای شهرها و روستاهای مختلف کشور در حوزه صنایع دستی و همچنین برپایه مصوبه شورای جهانی صنایع دستی در سال ۲۰۱۴ میلادی، شهرها و روستاهای جهانی صنایع دستی با ویژگی‌ها و شرایط تعیین شده از سوی شورای جهانی صنایع دستی شناسایی و با هدف ارتقای جایگاه صنایع دستی کشور در جهان و همچنین ارتقای وضعیت اقتصادی و معیشتی ذی‌نفعان صنایع دستی، ارزیابی و ثبت می‌شوند.

در راستای این حرکت جهانی، و وجود شهرها و روستاهای بسیاری در ایران که بارزترین ویژگی آنها فعالیت صنایع دستی است، طرحی با عنوان ثبت ملی شهرها و روستاهای ملی صنایع دستی اعلام شد. در اجرای این طرح و نظارت بر ثبت و فعالیت شهر و روستاهای ملی صنایع دستی، شورای راهبردی انتخاب شهرها و روستاهای ملی شروع به کار کرد، تا علاوه بر ثبت ملی و سامان بخشی به فعالیت‌های صنایع دستی این مناطق، راهگشای ثبت جهانی آنان باشد. اما قدم اول ملی شدن، و بعد با احراز برخی خصوصیات جهانی شدن خواهد بود.

ماده ۱: مستندات قانونی

- مصوبه شورای عالی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در ۲۳ خرداد ماه ۱۳۹۶: "دستگاه‌های اجرای موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری در اجرای تکالیف قانونی خود، موظف هستند نسبت به تأمین زیرساخت‌های شهرها و روستاهای جهانی صنایع دستی با هماهنگی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری اقدام و گزارش سالانه خود را به دستگاه ذی‌ربط جهت انعکاس به شورای عالی میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری اعلام نمایند."

- بند ب ماده ۹۸ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی: "سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری موظف است به منظور حفظ و صیانت از میراث فرهنگی اقدام لازم را با همکاری و هماهنگی سایر دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط به منظور شناسایی، مستندسازی، حفاظت و مرمت و معرفی میراث فرهنگی (اعم از ملموس و ناملموس) میراث طبیعی، ایجاد شهرهای جهانی صنایع دستی و احیای هنرهای سنتی در حال زوال در حوزه فرهنگ و تمدن ایرانی و ثبت در فهرست میراث جهانی را طبق بودجه سنواتی به عمل آورد."

ماده ۲: تعاریف

۱-۲- **رشته‌های صنایع دستی:** گرایش‌هایی از هجده گروه مصوب و شامل ۲۹۵ رشته مصوب صنایع دستی است که در کشور پراکندگی داشته و فعالان مرتبط را در مناطق مختلف به صورت زیر مجموعه دارا باشد. لازم به توضیح است که ذی‌نفعان صنایع دستی در بخش‌های مختلف در فهرست آماری معاونت صنایع دستی و هنرهای سنتی ثبت شده یا خواهند شد.

۲-۲- **شورای راهبردی انتخاب شهرها و روستاهای صنایع دستی:** جمعی از افراد متخصص، مطلع و مرتبط هستند که تصمیم‌گیری نهایی در مورد پرونده‌های شهرها و روستاهای صنایع دستی را بر عهده دارند. لازم به توضیح است پرونده‌هایی که در این شورا بررسی می‌شوند ماحصل تصمیم‌گیری و مصوبات استانی بوده، و طی دستورالعمل تنظیم و ارسال شده باشند. تصمیم‌گیری در شورا در بین اعضا به شور گذاشته شده و با دفاعاتی که از طرف مدعوین به جلسه انجام می‌شود، شهر یا روستا امتیاز می‌گیرد.

در تصمیم‌گیری شورا برخی شهر/روستاها مشروط می‌شوند که باید تا جلسه آتی موانع را برطرف کرده و پرونده‌ای کامل ارائه دهند تا به شور گذاشته شود؛ و برخی شهر/روستاها کلاً رد شده و استان مربوطه حق شرکت دادن پرونده ایشان را در جلسات بعدی نخواهد داشت.

در خصوص جهانی شدن شهر و روستاهای ملی، پرونده‌های ارسالی از استان‌ها که دارای توصیه نامه‌های ویژه از عوامل استانی، شهری و منطقه‌ای باشند در این شورا بررسی می‌شود و پس از تصویب و تایید، پرونده‌ها قابلیت ارسال به شورای منطقه آسیا و اقیانوسیه صنایع دستی را خواهند داشت، که برای ارزیابی نهایی و تصمیم‌گیری برای بازدید، به شورای جهانی صنایع دستی ارجاع می‌شود.

✓ اعضای جلسه شورا

- معاون صنایع دستی و هنرهای سنتی (رییس)
- مدیر کل توسعه و ترویج صنایع دستی
- مدیر کل حمایت از تولید صنایع دستی
- مدیر کل بازرگانی صنایع دستی
- مشاور توسعه و ترویج صنایع دستی (دبیر)

۲-۳- **شهر و روستای ملی صنایع دستی:** شهر و روستای ملی صنایع دستی به شهر و روستایی اطلاق می‌شود که با توجه به شاخص‌های تولید، کارگاه‌های فعال، فروش، ... در حوزه صنایع دستی و از طرف دیگر شاخص‌های مدیریت شهری و روستایی، تشکلهای غیردولتی، جاذبه‌های فرهنگی و تاریخی و ... در شورای راهبردی انتخاب شهرها و روستاهای صنایع دستی به ثبت ملی رسیده باشد.

۲-۴- **شهر و روستای جهانی صنایع دستی:** شهر و روستای جهانی صنایع دستی به شهر و روستایی اطلاق می‌شود که پرونده آن در شورای راهبردی انتخاب شهرها و روستاهای صنایع دستی به عنوان کاندید ثبت جهانی تایید شده باشد و پس از بازدید و ارزیابی نهایی از سوی ارزیابان بین‌المللی، در شورای جهانی صنایع دستی، به ثبت جهانی رسیده باشد.

۲-۵- **دبیرخانه شهرها و روستاهای صنایع دستی:** دبیرخانه شهرها و روستاهای ملی و جهانی صنایع دستی که در این دستورالعمل به اختصار دبیرخانه نامیده می‌شود عبارت است از یک ساختار و تشکیلات فیزیکی که در تمامی شهرها و روستاهای ملی و جهانی راه‌اندازی می‌شود و در راستای رشد و توسعه شهرها و روستاهای صنایع دستی اقدام می‌نماید.

ماده ۳: اهداف

اهداف کلان:

✓ ارتقاء جایگاه صنایع دستی در ایران و جهان

اهداف میان مدت و کوتاه مدت:

- ✓ رشد و توسعه شهرها و روستاهای ملی و جهانی صنایع دستی
- ✓ حفظ و تثبیت عنوان شهر و روستای ملی و جهانی صنایع دستی
- ✓ ارتقاء و تبدیل شهر و روستای ملی به جهانی
- ✓ توسعه زیرساخت‌های منطقه در راستای رشد صنایع دستی آن
- ✓ ارتقای وضعیت اقتصادی و معیشتی ذی‌نفعان صنایع دستی
- ✓ معرفی صنایع دستی کشور در داخل و خارج کشور
- ✓ تقویت ارتباط بین شهرها و روستاهای جهانی صنایع دستی ایران با سایر کشورها
- ✓ شناسایی و معرفی آثار و همچنین هنرمندان صنایع دستی مرتبط در منطقه
- ✓ برندسازی برای تولیدات منطقه
- ✓ ارتقا وضعیت فروش و صادرات منطقه

ماده ۴: انواع دبیرخانه شهرها و روستاهای ملی و جهانی صنایع دستی

شهرها و روستاهای صنایع دستی بر حسب اینکه جهانی یا ملی باشند دارای عناوین زیر می باشند:

- دبیرخانه شهر جهانی صنایع دستی
- دبیرخانه روستای جهانی صنایع دستی
- دبیرخانه شهر ملی صنایع دستی
- دبیرخانه روستای ملی صنایع دستی

دبیرخانه ها علاوه بر داشتن عنوان رسمی، وبگاه اختصاصی و راههای ارتباطی در فضاهای حقیقی و مجازی، باید دارای فضایی فیزیکی و تجهیزات مورد نیاز باشند، که با صلاح دید دبیر و دیگر ذی نفعان در محل شهر یا روستا فعالیت کند.

ماده ۵: ارکان اداری دبیرخانه جهانی صنایع دستی

- دبیر شهرها/روستاهای جهانی: به پیشنهاد مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان مربوطه و با حکم وزیر وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به عنوان دبیر منصوب می شود.
- دبیر شهرها/روستاهای ملی: به پیشنهاد مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان مربوطه و با حکم معاون صنایع دستی و هنرهای سنتی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی منصوب می شود.
- نظر به بازخوردهای متعدد در سطوح ملی و جهانی و اهمیت جایگاه اجرایی دبیر در شهر یا روستا، که بتواند راساً تصمیم گرفته و اقدام کند، مقتضی است که این عنوان در شهرهای صنایع دستی به:

۱. شهردار

۲. فرماندار

۳. رئیس شورای شهر

و در روستاها به:

۱. فرماندار

۲. بخشدار

مربوطه سپرده شود.

- حکم دبیر دو ساله بوده و توجه به عملکرد قابل تمديد خواهد بود.
- رییس دبیرخانه شهر/روستاهای جهانی و ملی صنایع دستی: با پیشنهاد مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان و حکم دبیر منصوب می شود، و رابط اصلی بین شهر یا روستای صنایع دستی و معاونت صنایع دستی و هنرهای سنتی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی می باشد.
- در انتصاب این فرد باید فردی از میان کارشناسان اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان، یا دیگر فعالان بخش خصوصی مربوطه انتخاب شود.

- **کمیته‌های تخصصی:** هر شهر یا روستا به فراخور نوع صنایع دستی و نوع فعالیت‌های آن در سطوح مختلف می‌تواند برای تصمیم‌گیری‌ها کمیته‌های تخصصی داشته باشد.
- تبصره:** در صورت شرایط ویژه شهر یا روستا، معاونت صنایع دستی و هنرهای سنتی می‌تواند راساً شخص واجد شرایط را برای احراز پست مورد نظر تعیین و معرفی نماید.

ماده ۶: شرح وظایف شورای راهبردی انتخاب شهرها و روستاهای جهانی و ملی صنایع دستی

- بررسی و اظهار نظر در خصوص پیشنهادات ثبت شهرها و روستاهای متقاضی عنوان شهرهای ملی و جهانی.
- نظارت عالی بر امور دبیرخانه‌های شهرها و روستاهای ملی و جهانی.
- التزام به رعایت ضوابط و دستورالعمل‌های ابلاغی توسط معاونت صنایع دستی و هنرهای سنتی.
- ارائه مشاوره در زمینه‌های پژوهشی، فرهنگی، فنی و اجرایی مرتبط.
- سیاست‌گذاری و ارائه راهبردهای کلی در خصوص فعالیت دبیرخانه.
- تعیین وظایف رئیس دبیرخانه.
- تنظیم و ارائه گزارش‌های ادواری و مقطعی از فعالیت‌های دبیرخانه.
- بازنگری دستورالعمل حسب مورد و در صورت لزوم.
- بررسی و اظهار نظر در مورد برنامه جامع مدیریت دبیرخانه‌ها.
- رابط بین شهر و روستاهای جهانی صنایع دستی با شورای جهانی صنایع دستی منطقه آسیا اقیانوسیه.
- جمع‌آوری گزارشات ادواری و مقطعی واصله از شهر و روستاهای صنایع دستی برای ارجاع به مراجع.
- هماهنگی بین دبیرخانه‌ها.
- هماهنگی جهت حضور در رویدادهای بین‌المللی.

ماده ۷: شرح وظایف دبیر دبیرخانه

- راه‌اندازی دبیرخانه شهر و روستای ملی و جهانی صنایع دستی.
- تهیه، تدوین برنامه‌های توسعه سالانه شهر و روستای صنایع دستی با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی.
- پیگیری جهت تصویب و تامین اعتبارات لازم.
- برنامه‌ریزی در راستای جذب سرمایه‌گذار داخلی و خارجی.
- برنامه‌ریزی و تلاش برای تثبیت موقعیت شهر و روستای صنایع دستی.
- برنامه‌ریزی برای ایجاد سایت اینترنتی دبیرخانه.
- کنترل و نظارت کلان بر فعالیت‌های ترویجی، علمی، پژوهشی و اجرایی دبیرخانه.
- شناسایی ظرفیت‌های سایر دستگاه‌ها و ارگان‌های دولتی و غیردولتی شهر و روستا.
- فراهم نمودن زمینه‌های لازم برای ارتباط هر چه بیشتر دبیرخانه با مراکز علمی، تحقیقاتی و دانشگاهی.

- انجام هماهنگی با معاونت صنایع دستی و هنرهای سنتی وزارت برای رفع موانع و مشکلات دبیرخانه.

ماده ۸: شرح وظایف رییس دبیرخانه

- برقراری ارتباط مداوم با دفتر منطقه غرب آسیا در ستاد مرکزی.
- برنامه ریزی برای تدوین اطلاعات لازم برای تبدیل شهر و روستای ملی به جهانی.
- ارتباط علمی و فنی و تخصصی با سایر دبیرخانه شهر/روستای ملی/جهانی صنایع دستی کشور.
- برنامه ریزی به منظور برگزاری جلسات زمان بندی شده دبیرخانه و کمیته های تخصصی.
- برنامه ریزی برای معرفی شهر و روستای ملی و جهانی صنایع دستی در سطوح بین المللی از طریق تهیه و تدارک اقلام تبلیغات چند زبانه (فیلم - بروشور - کتاب و ...).
- برنامه ریزی برای برگزاری رویدادهای آموزشی، فرهنگی و هنری مرتبط.
- پی گیری تخصیص اعتبارات ملی، استانی و سایر درآمدها براساس برنامه های مصوب دبیرخانه.
- برنامه ریزی، هماهنگی و مشارکت در تأمین امکانات لازم برای بازدیدکنندگان و گردشگران شهر و روستای ملی و جهانی.
- برنامه ریزی برای مشارکت هنرمندان و دست اندرکاران شهر و روستای ملی و جهانی در رویدادهای مرتبط ملی و جهانی.
- برنامه ریزی برای تشکیل کمیته های تخصصی مرتبط.
- برنامه ریزی برای جمع کردن کمک های فنی، مالی و کارشناسی.
- معرفی و شناساندن دبیرخانه در سطوح ملی و بین المللی.
- برنامه ریزی برای ایجاد ارتباط مستمر بین دبیرخانه های ملی/جهانی در راستای انتقال تجربیات.
- تهیه و تدوین و ارائه گزارشات ادواری (فصلی و سالانه) شهر یا روستای ملی و جهانی.
- پیگیری اجرای مصوبات شورای دبیرخانه ها و کمیته های تخصصی.
- جمع آوری، تدوین و ارائه اطلاعات، گزارشات لازم برای تبدیل شهر و روستای ملی به جهانی.
- برقراری ارتباط تعریف شده با سایر دبیرخانه های شهر/روستای ملی/جهانی صنایع دستی در سطح کشور.
- دعوت از اعضای شورا و کمیته های تخصصی و تهیه صورت جلسات مربوطه.
- تهیه محتوا برای اقلام تبلیغاتی جهت معرفی شهر و روستای ملی و جهانی به زبان فارسی و انگلیسی.
- انجام پیگیری های لازم برای تجهیز دبیرخانه در زمینه های اداری، فنی و اجرایی برای انجام بهتر فعالیت های مورد نظر.
- پاسخ به مکاتبات مرتبط.

ماده ۹: شاخص های ارزیابی برای انتخاب شهر/روستای صنایع دستی

- اطلاعات پایه

وضعیت درخواست

سابقه شهر به صنایع دستی مربوطه

- اطلاعات صنایع دستی

اصالت و کیفیت

پایداری مواد اولیه

فن آوری تولید

طراحی

نوآوری

تنوع محصول

موزه یا گالری تخصصی

منابع مکتوب و رسانه‌ها

تعدد و تنوع رشته های صنایع دستی

- نظام آموزشی صنایع دستی

آموزش رسمی

آموزش غیر رسمی

- وضعیت صنعتگران

تعداد صنعتگران

تعداد کارگاه‌های تولیدی گروهی و انفرادی

- وضعیت بازاریابی و بازرگانی صنایع دستی

فروشگاه های صنایع دستی

استارت آپ ها و وضعیت فروش صنایع دستی

بازارچه ها

نمایشگاه های دائمی و غیردائمی

این دستورالعمل در ۹ ماده برای بهره برداری در

شهرها و روستاهای جهانی و ملی صنایع دستی

تهیه و تنظیم شده است.

شهرها و روستاهای ملی صنایع دستی

استان	شهر	روستا	صنایع دستی	سال ثبت
آذربایجان شرقی	اسکو	-	چاپ کلاقه ای	۱۳۹۹
	اهر	-	ورنی بافی	۱۳۹۹
اردبیل	عنبران	-	گلیم	۱۳۹۹
	اصلاندوز	-	ورنی دشت مغان	۱۳۹۹
اصفهان	شهرضا	-	سفالگری	۱۳۹۶
	کاشان	-	نساجی سستی	۱۳۹۷
	-	مهرگرد	بافته های داری	۱۳۹۸
	گلپایگان	-	منبت	۱۳۹۹
ایلام	ایلام	-	گلیم نقش برجسته	۱۳۹۷
بوشهر	-	بحیری	عبابافی	۱۳۹۸
	آب پخش	-	حصیربافی	۱۳۹۹
تهران	ورامین	-	آبکینه	۱۳۹۹
چهارمحال و بختیاری	شهرکرد	-	نمدمالی	۱۳۹۷
خراسان جنوبی	خوسف	-	مله بافی	۱۳۹۸
خراسان رضوی	-	بسک	ابریشم کشی	۱۳۹۷
	بایگ	-	ابریشم کشی	۱۳۹۸
	فیروزه	-	تراش سنگ فیروزه	۱۳۹۹
خراسان شمالی	بجنورد	-	گلیم سفره کردی	۱۳۹۷
خوزستان	اهواز	-	مینای صبی	۱۳۹۸
	دزفول	-	کپوبافی	۱۳۹۸
سیستان و بلوچستان	ایران شهر	-	سوزن دوزی بلوچ	۱۳۹۷
	-	تنگه سرچه	حصیربافی	۱۳۹۸
	ادیمی	-	خُمک (خامه) دوزی	۱۳۹۹
فارس	فیروزآباد	-	دستبافته های عشایری	۱۳۹۹

۱۳۹۹	انگشترسازی	-	قم	قم
۱۳۹۷	گلیم چهل ماشوله	بیدکردویه	-	کرمان
۱۳۹۹	ارغوان بافی	دیوزناو	-	کردستان
۱۳۹۹	شال بافی	-	آرموده	
۱۳۹۹	گلیم بافی	کاکو سفلی	-	
۱۳۹۶	گیوه دوزی	-	نودشه	کرمانشاه
۱۳۹۷	سازسازی سستی	فش	-	
۱۳۹۸	گلیم هرسین	-	هرسین	
۱۳۹۹	تنبور	-	دالاهو	
۱۳۹۶	قالی ترکمن	-	گنبد کاووس	گلستان
۱۳۹۹	جاجیم بافی	زیارت	-	
۱۳۹۹	سوزندوزی شاهکوه (سیکدوزی)	شاهکوه	-	
۱۳۹۹	رودوزی و نواربافی کتول	-	علی آباد کتول	
۱۳۹۹	سوزن دوزی ترکمن	تنگلی	-	
۱۳۹۹	صنایع دستی	سیاه رودبار	-	
۱۳۹۶	حصیربافی	فشتکه	-	گیلان
۱۳۹۹	رشتی دوزی (قلابدوزی رشت)	-	رشت	
۱۳۹۹	شال بافی	ارده	-	
۱۳۹۹	گلیم بافی	عنبران	-	
۱۳۹۹	سفالگری سستی	جیرده	-	
۱۳۹۹	چوب تراشی	شالما	-	
۱۳۹۹	سفالگری	سلیم آباد	-	مازندران
۱۳۹۸	ورشوسازی	-	بروجرد	لرستان
۱۳۹۹	منبت	سمقاور	-	مرکزی
۱۳۹۸	منبت گل ریز	-	تویسرکان	همدان
۱۳۹۹	منبت گل ریز	اشترمل	-	

هرمزگان	بندرلنگه	-	گلابتون دوزی	۱۳۹۸
یزد	یزد	-	زیورالات سستی	۱۳۹۹
۲۵ استان	۳۲ شهر	۲۰ روستا	جمع: ۵۲ شهر و روستا	

شهرها و روستاهای جهانی صنایع دستی جمهوری اسلامی ایران

	شهر/روستا	استان	سال ثبت	توضیحات
۱	اصفهان شهر جهانی صنایع دستی	اصفهان	۱۳۹۵	شهری دارای انواع صنایع دستی
۲	تبریز شهر جهانی فرش	آذربایجان شرقی	۱۳۹۵	فرش و قالی دستباف
۳	لالجین شهر جهانی سفال	همدان	۱۳۹۵	سفال و سرامیک
۴	مشهد شهر جهانی گوهرسنگ	خراسان رضوی	۱۳۹۵	سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی
۵	سیرجان شهر جهانی گلیم	کرمان	۱۳۹۶	زیر انداز گلیم
۶	کلپورگان روستای جهانی سفال	سیستان و بلوچستان	۱۳۹۶	سفال های خاص بومی
۷	مریوان شهر جهانی کلاش	کردستان	۱۳۹۶	کلاش: نوعی گیوه (پاپوش)
۸	میبد شهر جهانی زیلو	یزد	۱۳۹۷	زیلو: نوعی زیرانداز
۹	آباد شهر جهانی منبت	فارس	۱۳۹۷	منبت: کنده کاری روی چوب
۱۰	خراشاد روستای جهانی توبافی	خراسان جنوبی	۱۳۹۷	تو: نوعی پارچه سستی
۱۱	شیراز شهر جهانی صنایع دستی	فارس	۱۳۹۸	شهری دارای انواع صنایع دستی
۱۲	زنجان شهر جهانی مليله	زنجان	۱۳۹۸	مليله: ساخت مصنوعات با نقره
۱۳	ملایر شهر جهانی منبت	همدان	۱۳۹۸	منبت: کنده کاری روی چوب
۱۴	قاسم آباد شهر جهانی چادرشب	گیلان	۱۳۹۸	چادرشب: نوعی دستبافته